

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น การพัฒนากำลังคนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะคนที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้น จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้มีสภาพดีขึ้น บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำลังคนฝ่ายหนึ่งได้แก่ ครู พุทธทาสภิกขุ ได้เคยแสดงปาฐกถาพิเศษในการอบรมครูของกรมการฝึกหัดครูครั้งแรก ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อ พ.ศ.2498 ว่า "ครูคือผู้ที่ยกสถานะทางวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้น" การยกวิญญาณให้สูงขึ้นก็คือ การพัฒนาจิตใจ ยกระดับจิตใจ ยกระดับสติปัญญาของมนุษย์ให้สูงขึ้น เมื่อมนุษย์มีจิตใจสูงขึ้นสติปัญญาที่ขึ้นก็จะสามารถ พัฒนาสิ่งที่อยู่รอบล้อมตนเองนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของคนได้¹ บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา ศันบุญเต็ก ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาจะมีคุณภาพดีและบังเกิดผลตามแนวทางที่วางไว้ก็ต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญ ช่วยอบรมบ่มนิสัยให้ความรู้และเตรียมกลุบุตรกุลธิดาซึ่งจะเจริญเติบโตไปเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังเศรษฐกิจของบ้านเมือง² ในแนวนโยบายของการจัดการฝึกหัดครูได้ระบุความสำคัญของครูไว้ว่า "ครูเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นพลัง

¹สุจริต เพ็ชรขอบ, "บทบาทของครูในการพัฒนาประเทศ," ครูศาสตร์ (มกราคม - กุมภาพันธ์, 2522), หน้า 50.

²บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา ศันบุญเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร 2513), หน้า 3.

สำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ ในรูปของการส่งเสริมและสร้าง
รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์" ¹

จากความคิดเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งใน
เรื่องของการให้การศึกษาแก่บุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ เมื่อเรามองเห็นความ
สำคัญและยอมรับกันเช่นนี้แล้วก็ควรจะได้หันมาพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่อการที่จะให้
ได้มาซึ่งครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่ต้องการ ในรายงานการสัมมนาเรื่องการฝึกหัด
ครูในประเทศไทย ได้เสนอแนวความคิดที่ถือได้ว่าเป็นความจริงและเป็นไปได้ประการหนึ่ง
ก็คือ การให้การศึกษาที่สมบูรณ์ถูกต้องและเหมาะสมของครูนั้น ย่อมมีส่วนสัมพันธ์อย่างยิ่งกับ
การเตรียมครู² โดยเหตุนี้เรื่องของการเตรียมครูให้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของ
การผลิตครู

ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 กล่าวว่า "ให้
สถาบันครู เป็นสถานการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและผลิต
ครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่
ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม" ซึ่งถ้าจะ
กำหนดเป็นข้อ ๆ อาจกล่าวได้ว่า วิทยาลัยครูมีงานหน้าที่อย่างน้อย 5 ประการด้วยกันคือ

- (1) ผลิตครู
- (2) ศึกษาค้นคว้า ทดลอง และวิจัยทางการศึกษา

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการฝึกหัดครูตามแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 4 (2520 - 2524) (ม.ป.ท., ม.ป.ป.),
หน้า 11.

² สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงาน
การสัมมนาเรื่องการฝึกหัดครูในประเทศไทย 23 - 27 สิงหาคม 2513 (ม.ป.ท.,
ม.ป.ป.), หน้า 15.

- (3) ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครูรวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา
- (4) ทำนุบำรุงวัฒนธรรม
- (5) ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม¹

ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตครู ซึ่งเป็นนโยบายและภารกิจของการฝึกหัดครูนั้น ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า

- ข้อที่ 1 วิทยาลัยครูจะคัดเลือกนักศึกษาครูที่มีสติปัญญา ความสามารถเหมาะสม และมีทัศนคติ บุคลิกภาพและความสนใจที่จะประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง มารับการฝึกอบรมเพื่อจะได้กลับไปเป็นผู้นำชุมชน ในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย ตลอดจนแนะนำชักจูงสังคมชนบทไม่ให้เกิดไฟในสหวิทยาการเมืองอื่นอีกด้วย
- ข้อที่ 4 กรมการฝึกหัดครูจะปรับปรุงคุณภาพในการผลิตครู โดยเน้นในเรื่องวิธีการ กระบวนการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพของครู อาจารย์ และควบคุมมาตรฐานในการผลิตครูทุกระดับ²

จากหน้าที่และแนวนโยบายที่จะต้องปฏิบัติของกรมการฝึกหัดครูที่ชี้แจงไว้อย่างชัดเจนเช่นนี้แล้ว เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมครูและผลิตครูให้เห็นโดยเด่นชัดยิ่งขึ้นอีก มานพ ภาษิตวิไลธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการ" ซึ่งสรุปสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการมากไว้ 10 ประการดังนี้

¹พระนอม แก้วท่าเน็ล, "งานของวิทยาลัยครู," ครูปริทัศน์ (สิงหาคม 2520), หน้า 6.

²กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการฝึกหัดครู..., หน้า 13.

- (1) สามารถกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง
- (2) พิจารณาทัศนคติและลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม
- (3) เตรียมการสอน โดยทำโครงการสอน บันทึกการสอนไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง
- (4) กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น
- (5) มีการรักและประเมินผลการเรียนการสอนทุกครั้ง
- (6) รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยความเต็มใจ
- (7) ยอมรับผิดเมื่อตนเองสอนผิดพลาด
- (8) สามารถควบคุมดูแล ส่งเสริมนักเรียนในการทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
- (9) สามารถเสนอทบทวนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่สนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน
- (10) ใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการสอน¹

ดังนั้นการฝึกหัดครูจึงเป็นปัจจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดระบบการศึกษา เพราะหากเรามีวิธีการและค่าเป็นการผลิตครูที่ดีมีคุณภาพและพอเพียงกับความต้องการของประเทศแล้ว ย่อมทำให้คุณภาพของการศึกษาของชาติบังเกิดผลดีตามไปด้วย หากสถาบันฝึกหัดครูผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการแล้ว การศึกษาในระดับต่าง ๆ ก็ไม่สามารถจัดให้ไ้ผลดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา²

¹รัตนากิรีพานิช, "รายงานผลการวิจัย," ครูปริทัศน์ (สิงหาคม 2520), หน้า 15.

²กระทรวงศึกษาธิการ, การผลิตครูกับการรับใช้สังคม (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2518), หน้า 10.

เนื่องจากวิชาชีพครูจัดได้ว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง บุคคลที่จะมาเป็นครูอาชีพจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะซึ่งจะต้องได้รับการเตรียมตัวและฝึกฝนมาโดยเฉพาะคือการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพดังกล่าว จึงได้กำหนดหลักสูตรในการศึกษาของนักศึกษาคูไว้ 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎี อันเป็นรายวิชาต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษาเกี่ยวกับวิชาสามัญและวิชาชีพครู กับภาคปฏิบัติ คือ การฝึกสอนอันเป็นการจัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์วิชาชีพภายใต้การแนะนำของอาจารย์และฝึกได้รับฝึกชอบในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนเพิ่มเติมขึ้นตามลำดับ¹

ในส่วนที่เป็นภาคปฏิบัติถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงระหว่างฝึกสอน จะมีความหมายและสำคัญยิ่งต่อชีวิตนักศึกษา และจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ และความเจริญของงานในอาชีพครู ดังนั้นการฝึกสอนจึงเป็นส่วนประกอบที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของโครงการฝึกหัดครูทุกชั้นและทุกประเภท²

ฮาโรลด์ พี. อะดัม (Harold P. Adam) และ แฟรงค์ เจ. ดีคีย์ (Frank J. Dickey) ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า การฝึกสอนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการฝึกหัดครู การฝึกสอนเกิดจากแนวคิดที่จะให้ทฤษฎีในทางวิชา

¹วิวัฒน์ ใจเที่ยง, "บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 2 - 3.

²วิทยาลัยครู เชียงใหม่, ผลการทดลองฝึกทักษะบางประการก่อนการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครู เชียงใหม่ ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง, ทูลอดหนุนการวิจัยกรมการฝึกหัดครูปีการศึกษา 2521, (ม.ป.ท.), หน้า 1.

ซึ่งครูลงไปสู่การปฏิบัติและช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จากทฤษฎีนั้น ๆ ด้วย¹ ในทำนองเดียวกัน อารี สันทรวี ก็ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกสอนไว้ว่า การฝึกสอนเป็นวิชาหนึ่งซึ่งมีความสำคัญสำหรับหลักสูตรการฝึกหัดครู เป็นการฝึกอาชีพครูในด้านวิชาการ ขบวนการ การปกครอง การอบรมแนะแนว อันเป็นการช่วยสร้างสมรรถภาพในการเป็นครูให้เกิดขึ้นด้วย อาชีพครูได้รับการยกย่องให้เป็นอาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับแพทย์ วิศวกร ซึ่งล้วนแต่ต้องมีการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีในการฝึกหัดครู สถาบันฝึกหัดครูพึงถือว่าการฝึกสอนเป็นการฝึกภาคปฏิบัติที่จะขาดเสียมิได้ การฝึกสอนเป็นประสบการณ์ที่จำเป็นจะต้องได้รับการเอาใจใส่ ความทุ่มเทเป็นพิเศษ เพราะว่าการฝึกสอนของนักเรียนครูเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลการผลิตครูได้ทางหนึ่ง²

ละเมียด ลิมอักษร ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การฝึกสอนจะทำได้เร็ว เป็นผลดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครูและของโรงเรียนฝึกสอน ตลอดจนตัวนักศึกษาฝึกสอนรวมทั้งวิธีการที่วิทยาลัยและโรงเรียนฝึกสอนจัดขึ้นสำหรับนักศึกษาฝึกสอน³

¹ Harold P. Adam and Frank J. Dickey, Basic Principle of Student Teaching (New York : American Book Company, 1956), p. 5.

² อารี สันทรวี, "โครงการปรับปรุงการฝึกหัดครูและบริการการศึกษา," เรื่องนำสู่ของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 110.

³ ละเมียด ลิมอักษร, "การฝึกสอน," ศูนย์ศึกษา (มิถุนายน 2501), หน้า 12.

ดังนั้น การฝึกสอนจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็ต่อองอาศัยการประสานงานที่ดีจากบุคลากร องค์
กรรมที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

สภาพของการฝึกสอนของวิทยาลัยครูในปัจจุบัน ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศ
การสอนได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ซึ่งจะคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาฝึกสอนอย่าง
ใกล้ชิด นอกจากหน้าที่หลักสำคัญคือ การนิเทศการสอนแก่นักศึกษาฝึกสอนแล้ว อาจารย์
นิเทศก์ยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างวิทยาลัยครูกับโรงเรียนฝึกสอน ประสาน
งานระหว่างนักศึกษาฝึกสอนกับครู - อาจารย์ใหญ่ และครู - อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
ฝึกสอน นอกเหนือจากนี้ยังต้องทำงานร่วมกับบุคคลอีกหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึก
สอน อาจารย์นิเทศก์จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในอันที่จะทำให้การฝึกสอนบรรลุ
จุดมุ่งหมาย และจะเป็นผลส่งไปถึงการที่ได้ครูดีมีคุณภาพตามที่ต้องการ

เมื่อพิจารณาจากสภาพการต่าง ๆ แล้ว การผลิตครูของสถาบันฝึกหัดครูน่าจะ
ดำเนินไปก็ด้วยดี คือสามารถผลิตครูที่มีคุณภาพได้ตามที่ต้องการ แต่จากสภาพปัจจุบัน เรา
ต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า ครูที่ผลิตออกมายังค้อยในคุณภาพซึ่งอาจจะมาจาก
สาเหตุหลายประการ คือ

- (1) สาเหตุจากตัวนักศึกษาเอง
- (2) สาเหตุจากกระบวนการฝึกฝนอบรม ในสถาบันฝึกหัดครูค้อย
ในประสิทธิภาพ
- (3) สาเหตุจากตัวหลักสูตร¹

¹หอม กลายานนท์, "การจัดการฝึกหัดครูเพื่อมุ่งสู่มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง,"
ครูปริทัศน์ (พฤศจิกายน 2521), หน้า 37 - 38.

ในสาเหตุประการที่ 2 นับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากตัวอาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรมนั่นเอง ตัวอาจารย์นี้เทศก์เองก็นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในเรื่องนี้ เมื่อเป็นดังนี้ คุณภาพของอาจารย์นี้เทศก์ในสถาบันฝึกหัดครู โดยเฉพาะในวิทยาลัยครูทั้งหลาย ควรจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ในการที่จะได้รับการปรับปรุงให้เป็นอาจารย์นี้เทศก์ที่มีคุณภาพสมกับนโยบายและการจัดการ ฝึกหัดครู ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 ที่ได้ระบุไว้ว่า

นอกจากนี้ยังจะต้องให้ความสนใจต่ออาจารย์ของวิทยาลัยในฐานะผู้ผลิตว่า ควรจะเป็นบุคคลเช่นใด การคัดเลือกตัวบุคคลเข้ามาทำงานในวิทยาลัยครูนั้น ควรจะเป็นบุคคลประเภทใดและจะมีวิธีการคัดเลือกอย่างไร ส่วนคุณอาจารย์ที่มีอยู่แล้วในวิทยาลัยครูนั้น เราจะช่วยเหลือในด้านการงานให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะต้องมีการวางแผน และแนวปฏิบัติ เพื่อจะช่วยเหลือทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น¹

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะวิจัย เรื่องสมรรถภาพของอาจารย์นี้เทศก์ในวิทยาลัยครู ด้วยเหตุผลที่สำคัญดังนี้

- ประการที่ 1 ปัจจุบันยังไม่มีเกณฑ์อันใดที่จะใช้ระบุคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์นี้เทศก์ ซึ่งจะมีผลต่อการฝึกสอนของวิทยาลัยโดยตรง
- ประการที่ 2 ปัจจุบันยังไม่มีงานวิจัยใด ที่ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของอาจารย์นี้เทศก์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นแนวทางอันสำคัญ ที่จะให้ได้ออกคิดเพื่อที่จะได้แนวปฏิบัติอันถูกต้องแก่อาจารย์นี้เทศก์ เพื่อให้ได้ อาจารย์นี้เทศก์ที่มีคุณภาพและการนิเทศการสอนที่มีประสิทธิภาพ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการ ฝึกหัดครู...

- ประการที่ 3 เมื่ออาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการฝึกสอนและต่อการผลิตครู เช่นนี้แล้ว สมควรจะศึกษาให้ทราบว่าอาจารย์นิเทศก์ควรมีสมรรถภาพเป็นอย่างไรและขณะนี้อาจารย์นิเทศก์มีสมรรถภาพเพียงใด
- ประการที่ 4 เพื่อสนองต่อนโยบายของกรมการฝึกหัดครูในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์

จากเหตุผล 4 ประการ ดังกล่าวนี้ ผลของการวิจัยอาจเป็นแนวทางในการปรับปรุงตัวอาจารย์นิเทศก์ ปรับปรุงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพ อันจะมีผลให้ได้มีการผลิตครูที่ดีในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่ควรจะเป็นของอาจารย์นิเทศก์ในการนิเทศการฝึกสอน
2. เพื่อศึกษาสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในการนิเทศการฝึกสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครูภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพิบูลย์สงคราม วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
2. กลุ่มประชากร คือ อาจารย์นิเทศก์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือดังกล่าว ในปีการศึกษา 2523 เท่านั้น

3. ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการ วิจัยเฉพาะสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ที่ควรจะเป็นและที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนี้ ในหัวข้อต่อไปนี้

- ก. ความรู้ความสามารถทางวิชาการ
- ข. ความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน
- ค. ความสามารถในการบริหารงานฝึกสอน
- ง. ความสามารถในการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน

4. การศึกษาสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในครั้ง นี้ ไม่ได้ศึกษาสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์แยกเป็นแต่ละรายวิชาเอก แต่จะศึกษาสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ที่อาจารย์นิเทศก์ทุกคนควรจะต้องแสดงออกและสามารถปฏิบัติได้

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพในการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ให้สูงขึ้น
2. จะช่วยกระตุ้นให้อาจารย์นิเทศก์ได้ตระหนักถึงความสามารถในการนิเทศการฝึกสอน และพยายามปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
3. ผลของการวิจัยอาจใช้เป็นแนวทางในการตั้งเป็นเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครู และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์
4. จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการฝึกสอน การนิเทศการฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์	หมายถึง	ความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ของอาจารย์นิเทศก์ที่แสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพในการนิเทศการฝึกสอน
วิทยาลัยครูภาคเหนือ	หมายถึง	วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูสุโขทัย วิทยาลัยครูพิษณุโลก วิทยาลัยครูพิจิตร วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
แผนกฝึกสอน	หมายถึง	หน่วยงานในวิทยาลัยครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดและดำเนินการฝึกสอน
การนิเทศการฝึกสอน	หมายถึง	การปฏิบัติกรในการให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาขณะทำการฝึกสอน
อาจารย์นิเทศก์	หมายถึง	อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากวิทยาลัยครูมีหน้าที่นิเทศการฝึกสอนของนักศึกษา ในโรงเรียนฝึกสอน และติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนฝึกสอน ครู - อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนและนักศึกษาฝึกสอนกับวิทยาลัย
นักศึกษาฝึกสอน	หมายถึง	นักศึกษาครูที่วิทยาลัยครูส่งออกไปทำการฝึกสอน
หน่วยฝึกสอน	หมายถึง	โรงเรียนที่วิทยาลัยครูส่งนักศึกษามาออกไปทำการฝึกสอน

การฝึกสอน	หมายถึง การให้นักศึกษาออกทำการศึกษาหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานให้การศึกษาของโรงเรียนในโรงเรียนที่วิทยาลัยกำหนดให้ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกสอน โดยมุ่งที่จะให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้ศึกษามีความสามารถที่จะออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคต
ครู-อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน	หมายถึง ครู-อาจารย์ของโรงเรียนหน่วยฝึกสอน ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนหรือจากทางวิทยาลัยครูให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกสอน แก่ นักศึกษาฝึกสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

(1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครูที่ปฏิบัติการในภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง ทุกคนจำนวน 244 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินงานโดยการศึกษาค้นคว้า จากบทความ หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้

(2) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check - List)
- ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์
- ก. ความรู้ความสามารถทางวิชาการ
  - ข. ความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศการฝึกสอน
  - ค. ความสามารถในการบริหารงานฝึกสอน
  - ง. ความสามารถในการใช้มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน
- ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)
- ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เรียงลำดับความสำคัญ
- ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

(3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องพิจารณาความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

(4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับบุคลากรในวิทยาลัยครู ที่ไม่ใช่ประชากรที่จะใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาในการตอบแบบสอบถามและเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแล้วปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง

(5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปใช้กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้แบบสอบถามครบตามที่ต้องการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าร้อยละ (Percentage)

(2) วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ใช้วิธีหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(3) วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อสมรรถภาพของอาจารย์นิเทศก์ในการนิเทศการฝึกสอน ใช้วิธีหาค่าจากน้ำหนักคะแนนที่กำหนดให้

(4) วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นความถี่เห็นและข้อเสนอแนะ โดยใช้วิธีจัดลำดับความถี่เห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นตรงกันมากที่สุดจนถึงให้ความเห็นน้อยที่สุด

5. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาตีความ เสนอผลการค้นคว้าวิจัยเป็นตารางประกอบคำอธิบาย สรุปผลการวิจัย อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลำดับชั้นคอนของการเสนอข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ลำดับชั้นในการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นหลักการความคิดเห็น

บทที่ 3 เสนอวิธีดำเนินการวิจัย และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 เป็นผลการสรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ